

Dr hab. Anna Fidelus, prof. UKSW
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

Warszawa, 31.10.2023 roku

Recenzja

dorobku naukowego, organizacyjnego i dydaktycznego

Pani dr Anny Dąbrowskiej w postępowaniu o nadanie stopnia
doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika.

1. Informacje ogólne o drodze edukacyjno – zawodowej Habilitantki

Dr Anna Dąbrowska jest absolwentką Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Jana Kochanowskiego w Kielcach - jest magistrem pedagogiki (1990).

Doktorat nauk humanistycznych w zakresie *pedagogiki* uzyskała w roku 2008 w Instytucie Badań Edukacyjnych w Warszawie na podstawie rozprawy „Rodzina dysfunkcyjna w przestrzeni życiowej dorastających. Aspekty pedagogiczne”. Promotorem rozprawy był dr hab. Franciszek Wojciechowski, prof. UJ, a recenzentami prof. dr hab. Krystyna Marzec-Holka i prof. dr hab. Marek Konopczyński.

Dr Anna Dąbrowska jest absolwentką studiów podyplomowych: *Zarządzanie instytucją oświatową w zreformowanym systemie edukacji* (Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim – 2014).

Istotny jest fakt, że dr Anna Dąbrowska ukończyła całościowe, czteroletnie szkolenie psychoterapii systemowej w Ośrodku Szkoleń Systemowych w Krakowie (2020).

Dr Anna Dąbrowska swoją drogę zawodową rozpoczęła w 2003 roku od pracy w charakterze pracownika naukowo-dydaktycznego i konsekwentnie ją kontynuuje do dziś. Pracowała w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Filia w Radomiu, Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach, Wyższej Szkole Umiejętności w Kielcach, Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie, Wyższej Szkole Humanistyczno-Przyrodniczej w Sandomierzu, Wyższej Szkole Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim. Od 2016 roku zatrudniona jest w Uniwersytecie Jagiellońskim, w Instytucie Pedagogiki. Na uwagę zasługuje fakt, że w trzech ośrodkach tj. w Wyższej Szkole Umiejętności w Kielcach, Wyższej Szkole Humanistyczno-Przyrodniczej w Sandomierzu i Wyższej Szkole Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim, oprócz pracy badawczej i dydaktycznej, pełniła również funkcję dziekana.

2. Ocena najważniejszego osiągnięcia naukowego wskazanego przez Habilitantkę

Jako swoje najważniejsze osiągnięcie naukowe (art. 219 ust. 1 pkt. 2 lit. a ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce) dr Anna Dąbrowska wskazała monografię „Zasoby osobiste i społeczne a dobrostan psychiczny wychowanków - młodzieżowych ośrodków wychowawczych”, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2022, ss.354. Recenzję wydawniczą tej monografii przygotował prof. zw. dr hab. Wiesław Ambrozik.

Należy podkreślić, że monografia dr Anny Dąbrowskiej obejmuje swoim zakresem problemowym dwie znaczące społecznie dyscypliny pedagogikę i psychologię. Integracja teorii i praktyki dotyczącej procesu resocjalizacji jest bardzo cenna. Z uznaniem przyjmuję więc próbę spojrzenia na problematykę zasobów osobistych i społecznych, i ustalenia ich związku z dobrostanem psychicznym wychowanków młodzieżowych ośrodków wychowawczych. Już w tym miejscu chciałabym stwierdzić, że jest to próba w pełni udana – zarówno z perspektywy teoretycznej, jak i (szczególnie) empirycznej.

Struktura recenzowanej monografii jest charakterystyczna dla prac teoretyczno - empirycznych. Tworzą ją następujące rozdziały:

1. Zasoby psychospołeczne człowieka w świetle podstawowych założeń teoretycznych.
2. Zasoby psychospołeczne nieletnich jako podstawa modyfikowania dobrostanu psychicznego.
3. Młodzieżowe ośrodki wychowawcze jako przestrzeń kształtowania zasobów psychospołecznych resocjalizowanych nieletnich.
4. Założenia metodologiczne autorskich badań empirycznych.
5. Zasoby osobiste i społeczne nieletnich w MOW w świetle badań własnych.
6. Podsumowanie. Koncepcja resocjalizacji nieletnich poprzez rozwijanie dobrostanu psychicznego.

Całość jest poprzedzona merytorycznym *Wstępem*, a zakończona bardzo obszerną *Bibliografią i Indekssem nazwisk*.

W rozdziale pierwszym Habilitantka w sposób bardzo kompetentny przedstawia poglądy na istotę zasobów osobistych i społecznych. Prezentuje definicje zasobów, zwraca uwagę na związek pomiędzy zasobami (osobistymi i społecznymi) a uwarunkowaniami procesu resocjalizacji. Szczegółowo przeanalizowane zostały założenia teoretyczne fazy adolescencji według

koncepcji Erika Eriksona i Jamesa Marcii. Wybór teorii tych badaczy Autorka uzasadnia faktem, iż w uwarunkowaniach rozwoju psychospołecznego akcentują rolę mocnych stron, do których zaliczają zasoby osobiste i społeczne, odgrywające znaczącą rolę w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych w życiu każdego człowieka. W kontekście podjętego przez Habilitantkę tematu również zasadne jest opisanie założeń koncepcji opisującej rolę zasobów w psychospołecznym funkcjonowaniu człowieka, a konkretnie przywołanie teorii zachowania zasobów Stefana Hobfolla (*Conservation of Resources Theory – COR*), wyjaśniającej zachowania jednostki w sytuacjach problemowych, którym towarzyszy doświadczanie stresu. Autorka szczegółowo uwypukliła rolę i znaczenie optymistycznej perspektywy poradzenia sobie z niejednorodnymi trudnościami w fazie dojrzewania. Swoimi interpretacjami Autorka wpisuje się we współczesne światowe tendencje odchodzenia od koncentracji na negatywnych aspektach funkcjonowania jednostki niedostosowanej na rzecz – diagnozowania, podkreślania wartości i rozwijania mocnych stron. Uzasadnienie wspomnianej tezy znajdujemy w interpretacji założeń modelu dobrego życia – *Good Lives Model* (GLM) i ich konfrontacji z dominującym do niedawna modelem ryzyka – *Model Risk – Need – Responsivity* (RNR). Autorka umiejętnie wskazuje uzupełniający się charakter obydwu modeli. W dalszej kolejności analizuje założenia psychologii pozytywnej, wskazując na ich aplikacyjny charakter – również w obszarze procesu resocjalizacji, realizowanego w placówkach o charakterze zamkniętym. Habilitantka dostrzegła wartość zmiany myślenia o metodach resocjalizacji młodzieży poddanej oddziaływaniom resocjalizacyjnym w środowisku zamkniętym. W analizowanym rozdziale Habilitantka umiejętnie charakteryzuje i opatruje autorskim komentarzem rodzaje zasobów, odnosi się do teorii i koncepcji tożsamości. Podkreśla rolę psychologii pozytywnej w eksponowaniu kreatywnego potencjału zasobów jednostki.

Konsekwencją teorii zaprezentowanych w rozdziale pierwszym jest rozdział drugi, w którym Habilitantka szczegółowo opisała sytuację psychospołeczną młodych ludzi przebywających w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych. Przybliżyła stanowiska wybitnych polskich pedagogów społecznych i resocjalizacyjnych, w których uwypuklali rolę mocnych stron jednostki. Odwołując się do modelu dobrego życia Habilitantka wnikliwie przeanalizowała rolę natężenia symptomów depresji, podkreślając znaczenie wczesnego rozpoznania jej symptomów, co pozwala na ograniczenie ryzyka zaawansowanej depresji w wieku dorosłym. Równie interesującym fragmentem rozdziału drugiego jest podrozdział poświęcony perspektywie czasu, a przede wszystkim wynikom analiz w tym obszarze, które wskazują na zależność pomiędzy postrzeganiem czasu przez człowieka a jakością jego funkcjonowania.

Rozdział trzeci jest swoistym pomostem między problematyką zasobów psychospołecznych (psychologia) a procesem resocjalizacji nieletnich przebywających w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych (pedagogika resocjalizacyjna). Habilitantka uznając, że celem resocjalizacji jest wtórne uspołecznianie, czyli uwewnętrznianie w jednostce wartości oraz norm społecznie akceptowanych, rekomenduje wzmacnianie zasobów psychospołecznych jako metodę resocjalizacji, szeroko uzasadniając swoje poglądy w tej materii. Od przedstawienia założeń organizacji procesu wychowawczego i resocjalizacyjnego w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, przechodzi do prezentacji celów, zadań oraz zapisów obowiązujących w aktualnych aktach prawnych. Te ostatnie stanowią podstawę funkcjonowania młodzieżowych ośrodków wychowawczych, umożliwiają organizowanie pobytu młodych ludzi w różnych formach – sprzyjających wzbudzeniu ich motywacji do zmiany swojego zachowania.

Autorka analizuje wyznaczniki skuteczności procesu resocjalizacji, które ułatwiają powrót do społeczeństwa, sprzyjają adaptacji do wymagań otoczenia

społecznego i realiów życia społecznego, i zawodowego. Na potwierdzenie tej tezy Habilitantka przytacza szereg przekonujących argumentów, w tym ocenę Rzecznika Praw Dziecka.

Analizy dotyczące uwarunkowań procesu resocjalizacji, zostały w istotny sposób wzbogacone w rozdziale trzecim rozważaniami na temat działalności młodzieżowych ośrodków wychowawczych i metod pracy na rzecz wzmacniania zasobów psychospołecznych resocjalizowanych wychowanków.

W ocenianej części monografii (rozdziały 1-3) Habilitantka wykazała się interdyscyplinarną wiedzą (pedagogika, psychologia i socjologia) oraz umiejętnościami jej integracji wokół problematyki zasobów osobistych i społecznych, rozpatrywanych w kontekście dobrostanu psychicznego wychowanków młodzieżowych ośrodków wychowawczych. Jest to oryginalne podejście teoretyczne będące podstawą do opracowania założeń metodologicznych badań własnych.

Niezwykle mocną stroną recenzowanej monografii są badania, które zostały przeprowadzone zgodnie z procedurą opisaną w rozdziale czwartym. Jest to procedura charakterystyczna dla badań społecznych osadzonych w paradygmacie ilościowym. Z przejrzystości sformułowanych celów: poznawczo- teoretycznego i praktycznego wynikają w sposób logiczny problemy badawcze i 7 szczegółowych pytań badawczych. Pytania te zostały właściwie skorelowane ze wskaźnikami i łącznie z nimi bardzo czytelnie zaprezentowane w formie tabelarycznej. Zwraca uwagę kompetentne uzasadnienie wyboru metody badawczej i, w konsekwencji, narzędzi badawczych: kwestionariusza ankiety (opracowanie własne), który został wykorzystany do zbadania wybranych cech socjodemograficznych i innych cech pozwalających dokonać charakterystyki badanej grupy. Skale pomiarowe (standaryzowane i niestandaryzowane) – posłużyły do rozpoznania zasobów osobistych i społecznych (relacyjnych), przewodnik do analizy dokumentów –

posłużył do zbadania wybranych elementów teczek osobowych badanych wychowanków – narzędzia te zostały wyczerpująco scharakteryzowane. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż opis terenu badań (6 młodzieżowych ośrodków wychowawczych) i badanej próby (liczba osób badanych – 311 osób, w tym 38 dziewcząt i 273 chłopców) został poprzedzony dobrze dobranymi najnowszymi danymi statystycznymi dotyczącymi skali izolacji nieletnich w Polsce. Podobnie jak omówione już elementy procedury badawczej, również organizacja badań jest opracowana bardzo kompetentnie, ze szczegółowym opisem zestawionych metod analitycznych.

Opisowi i analizie badań został poświęcony rozdział piąty. W pierwszej kolejności Habilitantka dokonała prezentacji uzyskanych danych statystycznych dla przyjętych zmiennych, charakteryzujących zasoby osobiste i społeczne nieletnich. Następnie przedstawiła zdiagnozowane profile badanych nieletnich tj. optymistów, pesymistów, zrównoważonych, które zostały wyodrębnione na podstawie ich zasobów osobistych. Natomiast wyniki badań w obszarze zasobów społecznych badanej młodzieży pozwoliły na wyodrębnienie trzech autonomicznych grup: samotników, zintegrowanych i umiarkowanie zintegrowanych. Zaprezentowała analizy odnoszące się do zasobów osobistych i społecznych w zależności od cech socjodemograficznych, takich jak: płeć, wiek, miejsce zamieszkania badanych, rodzaj młodzieżowego ośrodka wychowawczego, długość pobytu i powód umieszczenia w placówce. W dalszej kolejności Autorka analizuje, czy i w jakim stopniu cechy socjodemograficzne, poszczególne zasoby osobiste i społeczne są predyktorem dobrostanu psychicznego. Wszystkie dane zostały przedstawione w tabelach i wyczerpująco skomentowane, z odwołaniami do głównego nurtu badań.

Bardzo interesujące poznawczo są także dane związane z zależnościami pomiędzy zasobami osobistymi a zasobami społecznymi. Wysoko trzeba ocenić analizy skoncentrowane na rezultatach empirii odnośnie do analizy skupień.

Pokazano profile – skupienia wychowanków wynikające z posiadanych zasobów psychospołecznych, które modyfikują dobrostan psychiczny badanej młodzieży. Przeprowadzona weryfikacja hipotez dostarcza nie tylko informacji diagnostycznych, ale umożliwia również antycypacje natury prognostycznej.

Bogaty materiał badawczy umożliwił Habilitantce opracowanie wniosków i rekomendacji dla praktyki pedagogicznej (rozdział 6). Wyniki badań zostały syntetycznie sformułowane i przedstawione na tle literatury przedmiotu – z uwzględnieniem obowiązujących aktów prawnych.

Niezaprzeczalną wartość mają zaprezentowane rekomendacje, które można traktować jako komplementarny układ działań zmierzających do wypracowania modelu pracy resocjalizacyjnej poprzez rozwijanie dobrostanu psychicznego. Habilitantka postuluje, że założenia psychologii pozytywnej, w tym modelu dobrego życia (*Good Lives Model* – GLM) powinny stanowić podstawę działalności diagnostycznej i post diagnostycznej. Autorka udowadnia, że przedstawiona koncepcja wynika z konieczności odejścia od diagnozowania negatywnych, destruktywnych zachowań młodzieży. Wskazuje ponadto na kontrowersje wokół zasadności funkcjonowania młodzieżowych ośrodków wychowawczych. Podkreśla również konieczność wprowadzenia zmian w procesie przygotowywania przyszłych pedagogów, uwzględniających m.in. wzmocnienie orientacji aksjologiczno-teleologicznej przyszłych pedagogów. Potwierdzeniem zaprezentowanych założeń jest prezentacja realnych przykładów metod pracy wychowawczej, wykorzystujących założenia psychologii pozytywnej.

Przedstawione rekomendacje są oryginalne, a zarazem realistyczne. Wynikają z rezultatów przeprowadzonych badań i osadzenia ich w teorii pedagogiki resocjalizacyjnej i psychologii.

Zaprezentowane w części empirycznej monografii wyniki pozwalają na nowe spojrzenie na problematykę szeroko rozumianej pracy resocjalizacyjnej. Uzyskane wyniki zostały nie tylko czytelnie przedstawione, ale także opatrzone bardzo kompetentnymi komentarzami świadczącymi o wysokim poziomie wiedzy teoretycznej Habilitantki, ale także o umiejętnej interpretacji teorii z empirią.

W mojej ocenie monografia „Zasoby osobiste i społeczne a dobrostan psychiczny wychowanków młodzieżowych ośrodków wychowawczych” spełnia wymogi stawiane przed rozprawami habilitacyjnymi i jest oryginalnym wkładem w rozwój pedagogiki.

3. Ocena pozostałego dorobku naukowego Habilitantki

Oprócz ocenionej w punkcie 2 monografii – wskazanej jako najważniejsze osiągnięcie naukowe – „Zasoby osobiste i społeczne a dobrostan psychiczny wychowanków młodzieżowych ośrodków wychowawczych” dr Anna Dąbrowska ma w swoim dorobku naukowym po doktoracie między innymi:

- autorskie monografie:

Dąbrowska A. (2009). *Pedagogiczne aspekty percepcji siebie i przestrzeni życiowej przez młodzież z dysfunkcyjnych środowisk rodzinnych*. Kielce: Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Umiejętności w Kielcach, 326 ss., ISBN 978-83-60880-4.

Dąbrowska A. (2011). *Wizja perspektywicznego życia u dorastających z dysfunkcyjnych środowisk rodzinnych*. Ostrowiec Świętokrzyski:

Wydawnictwo Stowarzyszenia Nauka Edukacja Rozwój, 158 ss., ISBN 978-83-89466-33-4.

Dąbrowska A. (2014). *Innowacyjne Oddziaływania Resocjalizacyjne. Autorski model pracy edukacyjno-wychowawczej z nieletnimi*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, ISBN 978-83-01-18001-1, 150 ss.

Dąbrowska A. (2016). *Rodzina migracyjna w przestrzeni życiowej dorastających. Holistyczny model wsparcia*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 325 ss., ISBN 978-83-01-18966-2.

Dąbrowska A. (2011). *Sytuacja rodzinna i społeczna dzieci rodziców migrujących zarobkowo z województwa świętokrzyskiego. Publikacja podsumowująca projekt*. Kielce: Akademia Przedsiębiorczości, 282 ss.

- monografie współautorskie:

Dąbrowska A., Szumilas E.M. (2017). *Uczniowie z rodzin migracyjnych w szkole*. Seria Profilaktyka. Warszawa: Wydawnictwo Ośrodek Rozwoju Edukacji MEN, 104 ss. (wydanie I rozszerzone on-line).

Dąbrowska A., Gołek B., Szumilas E.M. (2018). *Uczniowie z rodzin migracyjnych w szkole*. Seria Profilaktyka. Warszawa: Wydawnictwo Ośrodek Rozwoju Edukacji MEN, 146 ss. (wydanie II rozszerzone on-line).

- publikacje pod redakcją:

Skuza A., Pierścińska-Maruszewska A., Dąbrowska A. (red.) 2014. *Profilaktyka społeczna w rodzinie i szkole. Wybrane zagadnienia*. Warszawa: Pedagogium Wyższa Szkoła Nauk Społecznych (seria Resocjalizacja Polska, ISSN 2081-3767).

Ambrozik W., Dąbrowska A. (red.) (2014). *Innowacje w resocjalizacji*. Warszawa: Pedagogium Wyższa Szkoła Nauk Społecznych, ISBN 978-83-62902-16-3, 128 ss.

- rozdziały w pracach zbiorowych:

Dąbrowska A. (2009). *Kobieta w systemie współcześnie uznawanych wartości*. [w:] T. Sakowicz, K. Gąsior (red.), *Kobieta w rodzinie – nadzieje i zagrożenia*. Kielce: Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, ss. 16-33, ISBN 978-83-7273-816-5.

Dąbrowska A. (2009). *Percepcja ustosunkowania adolescentów do rodziców w świetle pomiaru Metody Analiza Środowiska Rodzinnego autorstwa Marii Ryś*. [w:] J. Gorbaniuk, B. Parysiewicz (red.), *Rodzina wobec współczesnych wyzwań społeczno-kulturowych*. Lublin: Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, ISBN 978-83-7363-841-9, ss. 269-278.

Dąbrowska A. (2011). *Style funkcjonowania dorastających z dysfunkcyjnych środowisk rodzinnych w sytuacjach problemowych* [w:] J. Sośnicka, J. Dobrołowicz (red.), *Troska o Innego*. Kielce: Towarzystwo Naukowe oraz Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, ss. 379-390, ISBN 978-83-6077-741-1.

Dąbrowska A. (2011). *Hierarchia współcześnie preferowanych wartości na przykładzie rodzin dysfunkcyjnych i prawidłowo funkcjonujących*. [w:] J. Jęczeń, M.Z. Stepulak (red.), *Wartość i dobro rodziny*. Lublin: Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, s. 277-285, ISBN 978-83-7702-260-3.

Trafiałek E., Dąbrowska A. (2012). *Charakter i stopień zaburzeń nieprzystosowania społecznego dorastających z dysfunkcyjnych środowisk rodzinnych*. [w:] J. Sztumski (red.), *Pokolenie wygranych?* Katowice: Wydawnictwo Naukowe „Śląsk”, ss. 265-292, ISBN 978-83-7164-738-3.

Dąbrowska A. (2014). *Percepcja własnej sytuacji życiowej przez jednostki nieprzystosowane społecznie na przykładzie wychowanków MOS, MOW i ZP*. [w:] I. I. Bieńkowska, I. Fajfer-Kruczek (red.), Resocjalizacja, probacja, praca penitencjarna, t.1. Cieszyn: Wydawnictwo Arka, ISBN 978-83-931587-4-4, s. 121-137.

Kieszkowska A. Dąbrowska A. (2014). *Inkluzyjno-katalaktyczny wymiar procesu resocjalizacji nieletnich*. [w:] W. Ambrozik, A. Dąbrowska (red.) Innowacje w resocjalizacji. Warszawa: Pedagogium Wyższa Szkoła Nauk Społecznych, ISBN 978-83-62902-16-3, ss. 29-52.

Kieszkowska A. Dąbrowska A. (2014). *Przywracanie zaburzonej równowagi między dążeniem jednostki resocjalizowanej do utrzymania własnej autonomii a oczekiwaniami społeczeństwa*. [w:] I. Bieńkowska, I. Fajfer-Kruczek (red.), Resocjalizacja, probacja, praca penitencjarna, t.1. Cieszyn: Wydawnictwo Arka, ISBN 978-83-931587-4-4, ss. 97-114.

Szpringer M., Dąbrowska A., Kosecka J., Surowiec M. (2014). *Uczestnictwo w programach profilaktycznych i oczekiwania względem profilaktyki w opinii młodzieży szkół gimnazjalnych i licealnych* [w:] A. Skuza, A. Pierścińska-Maruszewska, A. Dąbrowska, Profilaktyka społeczna w rodzinie i szkole. Wybrane zagadnienia. Warszawa: Pedagogium Wyższa Szkoła Nauk Społecznych, ss. 63-78 (seria Resocjalizacja Polska, ISSN 2081-3767).

Dąbrowska A. (2017). *Rodzina rozłączona przestrzennie w obszarach wsparcia instytucjonalnego. Kontekst systemowy*. [w:] K. Czykiera, T. Sosnowski, T. Bajkowski (red.), Wartości-edukacja-przemiany. Inspiracje dla teorii i praktyki

społecznej. Białystok: Wydział Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku, ss. 265-278, ISBN 978-83-6599-702-9.

Dąbrowska A., Ryś M., Dobrowolska-Wesołowska M. (2016). *Examining the roles performer by a child in alcoholic families*. [w:] Gumanitarnyj Korpus, Wypusk 6. Ukraina, Kijów: Narodowy Uniwersytet Pedagogiczny im. M.P. Dragomanowa, ss. 244-252, ISBN 978-966-924-255-6.

Dąbrowska A. (2022). *Założenia psychologii pozytywnej w projektowaniu alternatywnych metod pracy resocjalizacyjnej z nieletnimi* [w:] W. Ambrozik, M. Konopczyński (red.), *Współczesne problemy resocjalizacji. W stronę integracji teorii z praktyką*. Kraków: Impuls, ss. 307-321.

- 23 artykuły w polskich i zagranicznych czasopismach (w tym punktowanych: „Przegląd Badań Edukacyjnych”, „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze”, „Psychologia Wychowawcza”, „Studia Edukacyjne”, „Theoretical and Applied Researches in the Field of Pedagogy, Psychology and Social Sciences”, „Educational Attitudes and Social Competences and Hope for Success of Adolescent Children”).

Przedstawiony wyżej dorobek naukowy Habilitantki oceniam bardzo pozytywnie. Jest on bogaty, a jednocześnie różnorodny. Obejmuje inicjatywy wydawnicze (koncepcja i redagowanie monografii), autorstwo rozdziałów w monografiach i artykułów w czasopismach naukowych, aktywny udział w konferencjach naukowych (referaty, działalność w komitetach naukowych i organizacyjnych), udział w projektach badawczych (wykonawca, a także kierownik projektu) oraz wykłady w uczelniach zagranicznych.

Na podkreślenie zasługuje fakt, iż wśród rozdziałów w monografiach i artykułów znajdują się teksty prezentujące wyniki badań własnych (osadzone każdorazowo w odpowiednim kontekście teoretycznym). Zaliczam do nich, między innymi:

1. Dąbrowska A. (2022). *Nowe trendy w resocjalizacji. Rola perspektywy czasowej w projektowaniu pracy z nieletnimi w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych (MOW)*. „Psychologia Wychowawcza” 23, s. 23-25, ISSN 0033-2860.
2. Dąbrowska A., Marek-Banach J., Zimbardo P., Łopatkiewicz A., Wysocka E. (2022). *Time perspective and experience of depression, stress, and loneliness among adolescents in youth educational centres*. „Przegląd Badań Edukacyjnych” 36 (1), s. 91-119, ISSN 1895-4308.
3. Dąbrowska A. (2016). *Rodzina transnarodowa w percepcji dzieci i dorastających – analiza porównawcza. Prezentacja wyników badań*. „Studia Edukacyjne” 39, s.249-269, ISSN 1233-6688.
4. Giza T., Dąbrowska A., (2016). *Potrzeby edukacyjne młodzieży niedostosowanej społecznie oraz ich zaspokajanie – na podstawie edukacyjno-wychowawczego modelu pracy z nieletnimi*, „Przegląd Naukowo-Metodyczny. Edukacja dla Bezpieczeństwa” 31, ISSN 1899-3524, s. 213-230.
5. Dąbrowska A. (2016). *Rodzina w ujęciu teorii systemowej. Relacje interpersonalne w rodzinach migracyjnych*. Ukraina, Chersoń. „Theoretical and Applied Researches in the Field of Pedagogy, Psychology and Social Sciences” s. 10-18, ISSN 978-966-916-105-5.

4. Ocena dorobku dydaktycznego i organizacyjnego Habilitantki

Do dorobku dydaktycznego dr Anny Dąbrowskiej zaliczam:

- wykłady w: Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Filia w Radomiu, Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach, Wyższej Szkole Umiejętności w Kielcach, Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza

Modrzewskiego w Krakowie, Wyższej Szkole Humanistyczno-Przyrodniczej w Sandomierzu, Wyższej Szkole Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim, Uniwersytecie Jagiellońskim prowadzone według autorskich programów z przedmiotów: pedagogika opiekuńcza, resocjalizacja w środowisku otwartym, praca z rodziną dysfunkcyjną, patologie i dysfunkcje życia rodzinnego – rodzina ryzyka, innowacje w zakresie opieki nad dzieckiem zagrożonym, wchodzenie w dorosłość usamodzielnianych wychowanków różnych form opieki, patologie społeczne oraz seminaria dyplomowe (licencjackie i magisterskie) – jest opiekunem ponad 100 prac licencjackich i około 50 prac magisterskich.

Wymierny dorobek organizacyjny dr Anny Dąbrowskiej związany jest z pełnieniem przez nią funkcji Kierownika Katedry i Dziekana w niepublicznych uczelniach wyższych: Wyższej Szkole Umiejętności w Kielcach, Wyższej Szkole Humanistyczno-Przyrodniczej w Sandomierzu i Wyższej Szkole Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim. Pełniła także funkcję sekretarza Zakładu Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji w Uniwersytecie Jagiellońskim.

Do tego dorobku zaliczam:

- organizację zespołów badawczych przy realizacji projektów finansowanych ze środków UE,
- tworzenie studiów (kierunki, poziomy, profile),
- tworzenie i przekształcanie Wydziałów,
- opracowanie i wdrażanie systemu zapewnienia jakości kształcenia,
- organizowanie praktyk zawodowych,
- nawiązywanie współpracy z interesariuszami zewnętrznymi,
- nawiązywanie współpracy z uczelniami krajowymi i zagranicznymi,

- inicjowanie współpracy naukowej w ramach programu Erasmus +,
- organizowanie współpracy z placówkami resocjalizacyjnymi i opiekuńczymi,
- praca w komisjach rekrutacyjnych.

Nie ma wątpliwości, że dorobek dydaktyczny i organizacyjny Habilitantki zasługuje na wyróżnienie. Prowadzenie wydziałów z sukcesem można zaliczyć do wybitnych osiągnięć organizacyjnych, ale też w pewnej mierze, dydaktycznych a nawet naukowych (analiza formalno – prawnych uwarunkowań funkcjonowania wydziału, opracowywanie struktury administracyjnej, dydaktycznej i naukowej, tworzenie założeń infrastrukturalnych, opracowywanie planów i programów kształcenia, dobór kadry, wspieranie współpracy naukowej z innymi uczelniami w kraju i zagranicą).

Konkluzja

Stwierdzam, że wśród wskazanych przez Habilitantkę osiągnięć naukowych znajduje się monografia „Zasoby osobiste i społeczne a dobrostan psychiczny wychowanków MOW”. Wskazana monografia jest rozprawą teoretyczno – empiryczną w zakresie pedagogiki resocjalizacyjnej i psychologii. Integracja tych dwóch dyscyplin pedagogiki i psychologii znajduje swoje odzwierciedlenie w oryginalnym ujęciu problematyki teoretycznej i badawczej. W ramach analiz teoretycznych wkład Habilitantki w rozwój dyscypliny pedagogiki resocjalizacyjnej polega na udowodnieniu tezy o roli i znaczeniu dobrostanu psychicznego w procesie resocjalizacji młodzieży przebywającej w placówkach resocjalizacyjnych. Takie ujęcie problemu nie było dotąd eksponowane w rozprawach naukowych w zakresie pedagogiki resocjalizacyjnej.

Istotnym wkładem Habilitantki w rozwój pedagogiki są wyniki unikalnych badań i ich analizy wykorzystujące wiedzę z zakresu nauk społecznych – z pedagogiki, psychologii i socjologii. Pragnę podkreślić również praktyczny wymiar tych badań – pozwalający, dzięki rekomendacjom, na przedstawienie możliwości stworzenia współczesnego modelu organizacji procesu resocjalizacji w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych.

Reasumując uważam, że dorobek naukowy Habilitantki – Pani dr Anny Dąbrowskiej – spełnia wymagania określone w art. 219 ust. 1 pkt. 2 lit. a ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Jest to dorobek świadczący o bardzo dobrym przygotowaniu merytorycznym i metodologicznym, o dojrzałości badawczej oraz umiejętności integracji teorii pedagogicznych z praktyką edukacyjną.

Powyżej wymienione argumenty skłaniają mnie do wyrażenia jednoznacznie pozytywnej opinii o osiągnięciach naukowych Habilitantki, które w moim głębokim przekonaniu stanowią znaczący wkład w rozwój pedagogiki. Wnoszę zatem o nadanie Pani dr Annie Dąbrowskiej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych – w dyscyplinie pedagogika.

Karłowicz, 31.10.2023r

